

2:a upplagan.

Pris 25 öre.

UTGIVET AV SVENSKA SEKTIONEN AV INTERNATIONELLA KVINNOKOMMITTÉN FÖR
VARAKTIG FRED.

N:o 6.

WILSONS PROGRAM

offentliggjort i hans 14 punkter av den 8 jan. och 4 punkter av den 11 febr. 1918 samt i hans tal den 27 sept. s. å.

Svenska sektionen utsände i början av oktober 1918 till de övriga sektionerna av Internatioella kvinnokommittén för varaktig fred förslag till kvinnornas samling kring Wilsons program. Meddelande om anslutning från flera sektioner i andra länder hava inkommit. Flera svenska kvinnoorganisationer hava instämt i ett av svenska sektionen särskilt för Sverige antaget uttalande i frågan. Detta jämte Wilsons program tillhandahålles hos Centralbyrån Valhallavägen 41. n. b.

De 14 punkterna av den 8 januari 1918.

I sitt budskap till kongressen den 8 januari 1918 sammanfattade Wilson "programmet för världens fred" i dessa 14 punkter:

1:o) Öppna fredsfördrag, som uppnåtts på öppet sätt, varefter det icke skall förekomma några privata eller internationella hemliga överenskommelser av något slag, utan

diplomatn skall alltid handla uppriktigt och i allmänhetens åsyn.

2:o) Absolut navigationsfrihet på haven utanför territorialvattnen såväl i fred som i krig, med det undantag, att haven kunna stängas helt eller delvis genom en internationell aktion för verkställande av internationella fördrag.

3:o) Avlägsnande såvitt möjligt av alla ekonomiska skrankor och upprättande av lika handelsvillkor bland alla nationer, som samtycka till freden och förena sig för dess upprätthållande.

4:o) Behöriga garantier skola givas och tagas, genom vilka de nationella rustningarna skola reduceras till den minsta utsträckning, som är förenlig med det egna landets säkerhet.

5) En fri, vidhjärtad och absolut opartisk reglering av alla koloniala krav, baserad på ett strikt iakttagande av principen, att vid avgörandet av alla dylika suveränitetsfrågor de intresserade befolkningarnas intressen måste ha samma vikt som de rättmätiga kraven hos den regering, vars rättsanspråk skall avgöras.

6:o) Utrymmandet av hela det ryska territoriet och en sådan reglering av alla de frågor, som röra Ryssland, som skall tillförsäkra det den bästa och mest fria Kooperation med andra nationer i världen genom att för det erhålla en fullständigt oinskränkt möjlighet att oberoende bestämma sin politiska utveckling och nationella politik och tillförsäkra det ett hjärtligt mottagande i de fria nationernas samfund under institutioner av eget val, och mera än ett mottagande, hjälp på alla sätt av varje slag, som det kan behöva och själv begära. Den behandling, som vederfares Ryssland av dess systemationer under de månader, som komma, skall bli den bittra provostenen på deras välvilja, på deras förståelse för

dess behov såsom skilda från deras egna intressen samt på deras intelligens och deras osjälviska sympati.

7:o) Hela världen torde vara ense om att Belgien måste utrymmas och restaureras utan något som helst försök att begränsa den suveränitet, som det åtnjuter gemensamt med alla andra fria nationer. Ingen enda handling skall mera tjäna till att bland nationerna återupprätta förtroendet till de lagar, vilka de själva ha stadgat och inrättat för reglering av sina ömsesidiga förbindelser. Utan denna helande handling är den internationella lagens hela struktur och giltighet hotad.

8:o) Hela det franska territoriet skall befrias, inkräktade delar återställas och den rättskränkning, som av Preussen föröfvades mot Frankrike 1871 ifråga om Elsass-Lothringen och vilken har gjort världens fred osäker under nära femtio år, skall bli gottgjord, på det att världen ännu en gång må kunna bli säker i allas intresse.

9:o) En justering av Italiens gränser skall vidtagas efter nationalitetslinjer, som klart kunna fastställas.

10:o) Folken i Österrike-Ungern, vilkas plats bland nationerna vi önska se tryggad och säkerställd, skola erhålla det första tillfället till autonom utveckling.

11:o) Rumänien, Serbien och Montenegro skola utrymmas, deras ockuperade territorier skola restaureras. Serbien skall erhålla fritt och säkert tillträde till havet, och de ömsesidiga relationerna mellan de olika Balkanstaterna skola bestämmas av en vänskaplig rådsförsamling efter historiskt fastställda lydnadslinjer och nationalitetsförhållanden, och internationella garantier för de olika Balkanstaternas politiska och ekonomiska oberoende och territoriella integritet skola skapas.

12:o) De turkiska delarna av det nuvarande osmanska riket böra tillförsäkras trygg suveränitet, men de andra nationaliteter, som nu befinna sig under turkiskt välde, böra tillförsäkras otvivelaktig trygghet till sitt liv och absolut ostört tillfälle till autonom utveckling. Dardanellerna böra för besändigt öppnas såsom en fri passage för fartyg och handel av alla nationer under internationell garanti.

13:o) En oavhängig polsk stat bör upprättas, vilken skall omfatta de områden, som bebos av odisputabelt polsk befolkning, vilken skall tillförsäkras fritt och tryggt tillträde till havet, och vars ekonomiska oavhängighet och territoriella integritet skall garanteras genom internationell överenskommelse.

14:o) Ett allmänt förbund av nationer måste bildas i enlighet med särskilda överenskommelser i syfte att förläna ömsesidiga garantier för politiskt oberoende och territoriell integritet för stora och små nationer i lika grad.

De 4 punkterna av den 11 februari 1918.

I ett tal till kongressen den 11 februari fastslog Wilson följande "principer, som skola tillämpas":

För det första att varje del av den slutliga uppgörelsen måste grundas på den väsentliga rättvisan i detta särskilda fall och på sådana jämkningar, som ha den största utsikten att åstadkomma en fred, som skall bli varktig;

för det andra att folk och provinser icke skola bytas från den ena suveräniteten till den andra, som om de endast vore

lösören eller bönder i ett schackspel, just det stora spel om maktbalansen, som nu för alltid blivit diskrediterat; utan att

för det tredje varje territoriell uppgörelse, som åstadkommes genom detta krig, måste göras i vederbörande befolkningens intresse och till dess fördel och icke såsom en del endast av någon jämkning eller kompromiss mellan rivaliserande staters anspråk;

för det fjärde att alla tydligt bestämda nationella strävanden skola tillfredsställas så långt som är möjligt utan att införa nya eller göra beständiga gamla element av tvedräkt och antagonism, vilka i sinom tid sannolikt skulle komma att bryta freden i Europa och följaktligen i världen.

Wilsons tal den 27 september 1918.

Vänner och medborgare! Jag är inte här för att tala för ett lån. Den saken kommer att ske lätt och behändligt genom entusiasmen hos hundratusentals lojala, oförtröttliga män och kvinnor, som åtagit sig att framlägga det för er och övriga medborgare över hela landet, och jag hyser inte minsta tvivel om att de fullständigt skola lyckas, ty jag känner deras anda och andan inom landet. Min tillit i detta avseende bekräftas ytterligare genom den omsorgsfullt planerade samverkan med bankerna här och överallt annorstädes, vilka bjuda oss sin ovärderliga hjälp och ledning. Jag har snarare kommit för att söka ett tillfälle att för er framlägga några tankar, som — jag är övertygad därom — skola giva er i kanske fullare mått än hittills en livlig känsla av de stora invecklade frågorna och få er att uppskatta och med ökad entusiasm inse

den stora betydelsen av plikten att understödja regeringen med män och medel ända till yttersta gränsen av självuppgiffring och självförnekelse. Ingen man eller kvinna, som verkligen insett, vad detta krig betyder, kan tveka att göra sin plikt, så långt som vars och ens förmåga sträcker sig; det är min uppgift här i afton att söka göra det ännu klarare vad kriget i verkligheten innebär. Ni torde icke behöva någon annan eggelse eller påminnelse om er plikt.

Vid varje vändning i kriget vinna vi ny erfarenhet om vad vi avse att fullborda genom det. När vårt hopp och vår förväntan äro mest uppeggade, tänka vi mera bestämt än förut om de frågor, som bero av det, och om det ändamål, som måste förverkligas genom det. Kriget har nämligen positiva och utpräglade mål, vilka vi icke fastställt och vilka vi icke kunna ändra. Ingen statsman eller församling har skapat dem. De ha uppstått genom krigets natur och förhållanden. Vad statsmän eller församlingar på sin höjd kunna göra är att utföra dem eller förfuska dem. De voro måhända icke klara från början; men de äro klara nu. Kriget har varat mer än fyra år, och hela världen har dragits in i dess virvel. Mänsklighetens gemensamma vilja har trätt i stället för vissa staters särskilda syften. Konflikten har kanske inletts av vissa statsmän, men varken de eller deras motståndare kunna göra slut på den efter eget behag. Folk av alla slag och raser och de mest skilda grader av makt och förmögenhet äro nu invecklade i dess genomgripande förändrings- och nydaningsprocess.

Vi inträdde i kriget, när dess karaktär redan blivit till fullo bestämd och det var klart, att ingen nation kunde stå utanför eller förhålla sig likgiltig till dess utgång. Dess utmaning kränkte allt som vi levde för. Krigets röst hade blivit klar och fick sitt grepp om vår innersta person. Våra bröder från många länder liksom våra egna, som mördade

ligga på havsbotten, kallade på oss, och vi svarade med stridslystet mod.

Luften var klar omkring oss. Vi sågo sakerna i deras rätta och övertygande proportioner och sådana de voro; och vi ha sett dem med stadig blick och oförändrad uppfattning alltsedan dess. Vi upptogo krigets frågor sådana de voro, och icke så som någon grupp av män här eller där definierat dem, och vi kunna icke antaga någon utgång, som icke ärligt tar itu med dem och löser dem. Dessa frågor äro följande:

Skall någon nation eller grupp av nationer med sin militärmakt få bestämma över folks öden, folk över vilka de icke ha någon annan rätt än våldets?

Skola starka nationer få förfördela svaga nationer och göra dem till föremål för sina syften och intressen?

Skola folken även i sina inre angelägenheter styras och behärras av egenmäktiga och oansvariga krafter eller av sin egen vilja och sitt fria val?

Skall det finnas en gemensam norm för rätt och privilegier för alla folk och nationer, eller skola de mäktiga få handla efter behag och de svaga få lida utan gottgörelse?

Skall förfäktandet av rätten ske på måfå och vara grundat på tillfälligheter, eller skall ett ömsesidigt samförstånd råda om plikten att iakttaga den allmänna rätten?

Ingen man eller grupp av män har uppställt dessa saker som krigets frågor. De äro lika fullt krigets problem och måste lösas, icke genom någon intresseuppgörelse, utan bestämt och en gång för alla samt med ett fullständigt och otvetydigt antagande av principen, att de svagastes intresse är lika okränkbart som de starkastes.

Detta är vad vi mena, när vi tala om en permanent fred, om vi tala uppriktigt, förståndigt och med en verklig kunskap om och uppfattning av den sak vi behandla.

Vi äro alla ense om att någon fred icke kan erhållas genom något slags köpsläende eller någon kompromiss med centralmakternas regeringar, emedan vi redan haft att göra med dem och iakttagit hur de handlat mot i detta krig deltagande regeringar i Brest-Litovsk och Bukarest.

De ha fört oss till den övertygelsen, att de äro utan heder och icke avse rättvisa. De hålla inga avtal och antaga ingen annan princip än våldets och det egna intressets. Vi kunna icke komma till någon överenskommelse med dem. De ha gjort en sådan omöjlig. Tyska folket måste vid denna tid vara fullt på det klara med att vi icke kunna godtaga deras ord, som påtvingat oss detta krig. Vi ha icke samma tankar och icke samma ord i fråga om samförstånd.

Det är av utomordentlig vikt, att vi också äro tydligt ense om att ingen fred kan ernås genom något slags kompromiss eller genom någon inknappning på de grundsatser, vilka vi erkänt såsom principer, för vilka vi kämpa. Det får icke råda något tvivel i denna sak. Jag vill därför ta mig friheten att tala med största uppriktighet om de invecklade förhållandena, som denna fråga rymmer.

Om det i råd och dåd är ett gemensamt mål för alla mot Tyskland förenade regeringar och de nationer, som de styra — vilket jag tror det är — att genom de kommande uppgörelserna skapa en säker, varaktig fred, *är det nödvändigt att alla, som ta plats vid fredsbordet, komma med beredvillighet att betala priset, det enda pris, för vilket det kan åstadkommas*; likaså med vilja att på ett manligt sätt skapa det enda medel, genom vilket säkerhet kan lämnas för att fredsöverenskommelserna hållas i ära och uppfyllas.

Dett pris är opartisk rättvisa i varje detalj av uppgörelsen, sak samma vems intresse blir lidande, och icke blott opartisk rättvisa, utan även gottgörelse åt de olika nationer, vilkas framtida öde det här gäller. Detta ounbärliga

medel är folkens förbund, bildat under överenskommelser, som bli fullt effektiva. Utan ett sådant medel, genom vilket världsfreden kan garanteras, kommer freden att delvis vila på de laglösas givna ord och blott på detta ord. Ty Tyskland skall bli tvunget att återupprätta sitt anseende, ej genom vad som händer vid fredsförhandlingarna, utan genom vad som därpå följer, och detta efterföljande består just i konstruerandet av folkens förbund jämte ett klart formulerande av dess ändamål, vilket så att säga på samma gång utgör den viktigaste delen av själva fredsuppgörelsen. Detta förbund kan ej bildas nu. Om så skedde, skulle det blott och bart bli en ny allians, begränsad till nationer förbundna mot en gemensam fiende. Det är ej heller antagligt, att det kude bildas efter en allmän uppgörelse. Det är nödvändigt att garantera freden; men fredens garanterande kan ej komma såsom ett slags efterspel till uppgörelsen. Orsaken, för att tala i oförtäckta ordalag, varför den måste garanteras är, att bland de fredsslutande de finnas, vilkas löften ha visat sig vara opålitliga, och därför måste i sammanhang med själva fredsuppgörelsen medel **uttänk**as, vilka undanröjda denna osäkerhet. Det skulle vara **däraktigt** att lämna detta garanterande åt efter freden följande frivilliga åtgärder från respektive regeringars sida. Vi ha ju redan sett Ryssland förstöras och Rumänien bedragas. Men dessa allmänna talesätt klarlägga dock icke saken i dess helhet. En del detaljer erfordras, för att de skola låta mindre likt en vetenskaplig tes och mera likt ett praktiskt program. Följande äro därför några detaljer, vilka jag framställer med desto större tillförsikt, alldenstund jag är bemyndigad framställa dem såsom representerande denna regerings tolkning av sin plikt med avseende på fredens karaktär:

Först och främst måste den opartiskt skipade rättvisan ej innebära någon åtskillnad mellan dem, mot vilka vi önska

vara rättvisa och dem, mot vilka vi ej önska vara det. Det måste vara en rättvisa, som ej vet av några gunstlingar eller några speciella måttstockar, utan blott lika rättigheter åt de olika folk, som äro med i spelet.

För det andra: ingen enstaka nations eller gruppns av nationer speciella eller separata intressen få läggas såsom grund för någon del av fredsuppgörelsen, vilken ej är i full överensstämmelse med allas gemensamma intressen.

För det tredje: inga förbund, sammanslutningar eller separatöverenskommelser få finnas inom folkförbundets gemensamma familjekrets.

För det fjärde, och detta är av synnerlig vikt: det får ej finnas några speciella själviska ekonomiska kombinationer inom detta förbund, och ej heller får ekonomisk bojkott eller utestängande i någon form förekomma, utom i de fall, då folkförbundet självet må äga makt och myndighet att såsom ett medel för upprätthållande av kontroll och disciplin utöva en dylik ekonomisk straffrätt genom utestängande från världsmarknaden.

För det femte: alla internationella överenskommelser och traktater måste in extenso bekantgöras för den övriga världen. Speciella sammanslutningar och fientlig ekonomisk rivalitet ha utgjort en ymnig källa inom det moderna samhället för de planer och lidelser som framkalla kriget. Det skulle ej bli en uppriktig eller säker fred, om den ej uteslöte dessa speciella sammanslutningar genom fullt bindande villkor.

Den tillförsikt, med vilken jag djärves tala i vårt folks namn angående dessa angelägenheter, härrör ej blott från våra traditioner och de välkända principer för vårt internationella handlingsätt, vilka vi alltid upprätthållit och följt. På samma gång som jag säger, att Förenta staterna ej skola inlåta sig på några enskilda överenskommelser med någon speciell

nation, önskar jag också säga, att Förenta staterna äro beredda att åtaga sig sin fulla anpart av ansvaret för upprätthållandet av de gemensamma överenskommelser och villkor, på vilka freden framdeles måste vila.

Vi kunna ännu med full förståelse läsa Washingtons odödliga varning mot "insnärjande förbund", men endast speciella och begränsade förbund äro insnärjande; och vi erkänna och påtaga oss den nya dagens plikt, den dag då vi få hoppas på ett allmänt förbund, som skall förebygga förvecklingar och rensa världsatmosfären för gemensamt samförstånd och för upprätthållandet av gemensamma rättigheter. Jag har ej gjort denna analys av det internationella läget, som kriget framkallat, därför att jag tvivlade på att ledarna för de stora nationer och folk, med vilka vi äro förbundna, voro av samma tanke och föresatt sig samma mål, utan emedan luften då och då förmörkas av dimmor, grundlöst tvivel och illasinnade förvrängningar, varför det är nödvändigt att då och då helt och hållet och, om så erfordras, utan hänsyn bort-sopa allt oansvarigt prat om fredsintriger, sjunkande moral och tvivelaktiga avsikter från de styrandes sida, och att tala ut i möjligast tydliga ordalag, även om detta blott innebär att säga om vad som förut sagts lika tydligt, ehuru måhända i mindre oförblommerade ord.

Såsom jag redan sagt, varken jag eller någon annan av regeringens ledande män har givit upphov till eller form åt detta krigs tvistefrågor. Jag har helt enkelt besvarat dem i enlighet med min blick på läget. Men jag har besvarat dem med nöje och med en beslutsamhet, som blivit varm och allt-mera förtröstansfull, allt efter som dessa frågor blivit klarare och tydligare. Det är nu tydligt, att de äro frågor, som ingen kan förvränga, såvida han ej gör det avsiktligt. Jag måste kämpa för dem, och tiden samt omständigheterna ha klarlagt dem såväl för mig som för hela världen. Vår entusiasm för

dem blir allt oemotståndligare allt efter som de framstå i skarpare och mera omisstydliga konturer, allt efter som de krafter, som kämpa för dem, sluta sig tillsammans i allt fastare stridsordning, allt efter som dessa krafter sammanföra sina miljoner i allt oövervinnerligare styrka, allt efter som de framstå tydligare för tanken och viljan hos de folk det gäller.

Det är en speciell egendomlighet hos detta stora krig, att under det statsmännen synas ha trevat omkring vid definierandet av sina mål och understundom tyckas ändra ståndpunkt och synpunkter, så ha däremot de massor, vilka dessa statsmän skola upplysa och leda, allt klarare formulerat tanken på vad det är de strida för. Nationella mål ha kommit alltmera i bakgrunden, och det upplysta människosläktets strävanden ha trätt fram i deras ställe. Enkla människors rådslag ha överallt blivit enklare, mera rättframma och mera oförfalskade än de förkonstlade statsmäns, vilka ännu äro bundna av den föreställningen, att de spela maktens spel och att de spela för höga insatser.

Det är därför, som jag sagt, att detta är ett folkens krig, ej ett statsmännens. Statsmännen måste följa den tydliggjorda folktanken eller gå under.

Detta är vad som synes mig vara betecknat av det faktum, att församlingar och sammanslutningar av olika slag mellan gemene man nästan alltid begära, att deras regeringars ledande män klart framställa vad det är de söka uppnå i detta krig och vad de anse angående de olika punkterna i den slutliga uppgörelsen. De äro ännu ej tillfredsställda med vad de fått veta. De komma att frukta, att de skola få vad de begära blott i av statsmän formulerade villkor — blott i villkor gällande territoriella överenskommelser och i makt-diskussioner och ej i fredsvillkor, som vila på vidhjärtad rättvisa och barmhärtighet samt tillfredsställande av den djupt

rotade längtan hos de förtryckta och förtvivlade män, kvinnor och förslavade folk, vilka för dem tyckas vara de enda ting, för vilka ett världsomfattande krig är värt att kämpa.

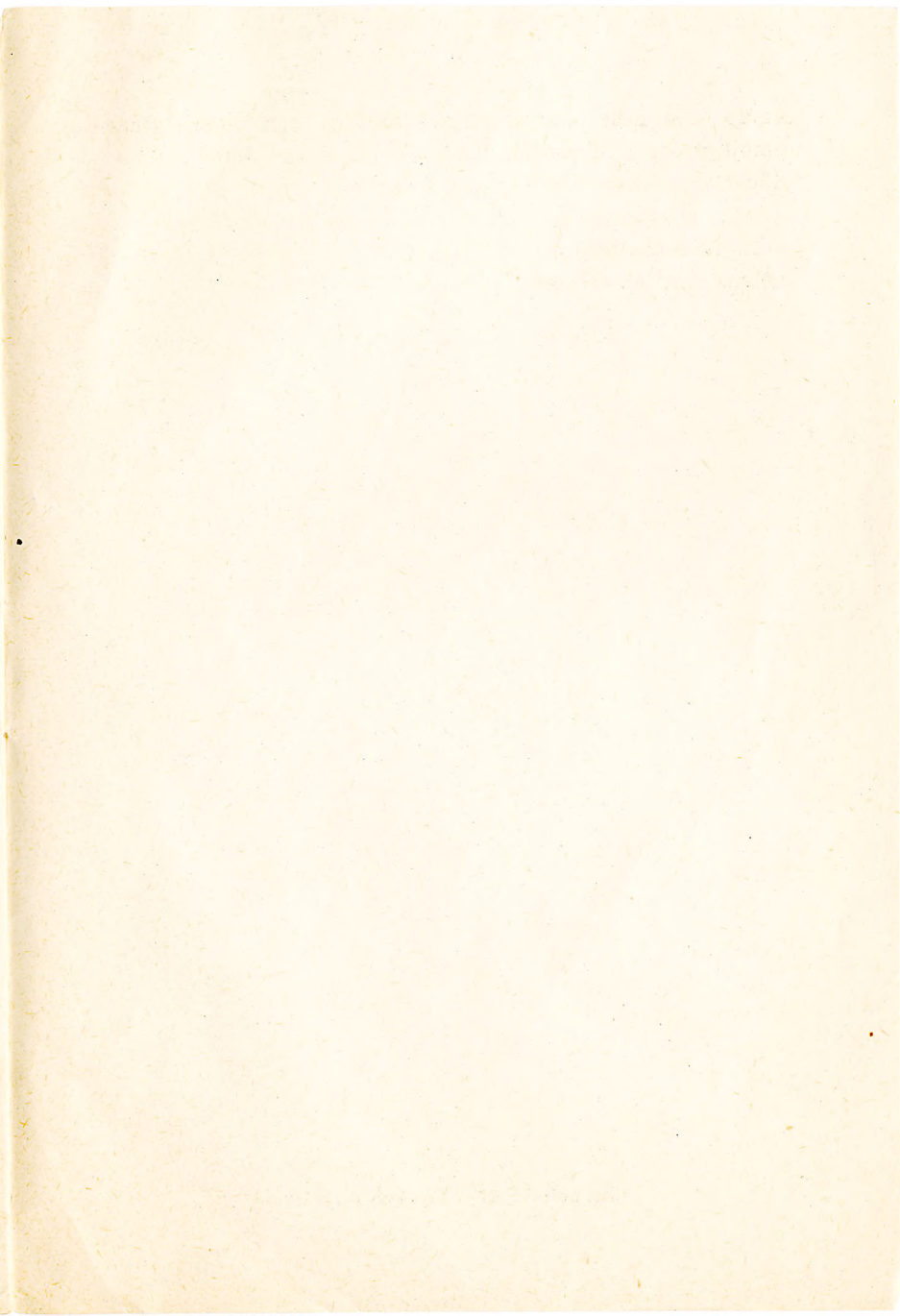
Måhända ha statsmännen ej alltid till fullo erkänt detta hela världens förändrade läge både med avseende på politik och handlingssätt. Måhända ha de icke alltid i sitt tal lämnat direkta svar på den framställda frågan, emedan de icke visste huru djupt rannsakande dessa frågor voro och vad slags svar de erfordrade.

Jag för min del försöker med glädje giva detta svar om och om igen i hopp att kunna göra det allt klarare, att min enda tanke är att kunna tillfredsställa dem, som kämpa i de djupa leden och vilka måhända mer än alla andra äro berättigade erhålla ett svar, vars mening ingen kan låtsas missförstå, om man över huvud taget förstår det språk, på vilket det framsagts, eller kan få någon att korrekt översätta det till sitt eget. Och jag tror, att ledarna för de regeringar, med vilka vi äro i förbund, när de få tillfälle därtill, komma att tala lika tydligt, som jag försökt göra.

Jag hoppas, att de komma att känna sig oförhindrade att säga ut, om de anse, att jag på något sätt misstagit mig i min tolkning av hithörande frågor eller med avseende på de medel, genom vilka en tillfredsställande slutuppgörelse kan vinnas.

Enhet i mål och rådslag utgör en lika trängande nödvändighet i detta krig som enheten i befälet på slagfältet; och med fullständig enighet i mål och rådslag följer även vissheten om fullständig seger. Denna seger kan ej ernås på något annat sätt. "Fredsoffensiver" kunna effektivt neutraliseras och nedtystas endast genom att visa, att varje framgång för de nationer, som äro förbundna mot Tyskland, för folken närmare det slags fred, som skall bringa säkerhet och trygghet åt dem alla, som skall göra ett nytt utbrott av en dylik

kamp med dess obarmhärtiga våldsdåd och blodsutgjutelser omöjligt för all framtid, och att detta ej kan åstadkommas på något annat sätt. Tyskland antyder ständigt de "fredsvillkor" det är villigt antaga, men finner ständigt, att världen ej vill veta av dessa fredsvillkor, utan önskar rättvisans och redlighetens slutliga triumf.

A 123:23